

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01601, Україна
телефон: 0-800-505-240,
+380 (50) 462-00-90
e-mail: nbu@bank.gov.ua
web: <https://bank.gov.ua>
Код ЄДРПОУ 00032106

NATIONAL BANK OF UKRAINE

9, Instytutska St., Kyiv, 01601, Ukraine
phone: +380 (44) 298-65-55,
+380 (50) 462-00-90
e-mail: nbu@bank.gov.ua
web: <https://bank.gov.ua>

Банкам України
Асоціація “Національна
асоціація банків України”
Асоціація українських банків

Про надання рекомендацій з питань фінансового моніторингу

Національний банк України (далі – Національний банк), керуючись частиною восьмою статті 18 Закону України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення” (далі – Закон про ПВК/ФТ), статтею 66 Закону України “Про банки і банківську діяльність”, за результатами здійсненого аналізу фактів, виявлених під час здійснення наглядових дій за банками, вважає за потрібне звернути увагу на таке.

Відповідно до частини першої статті 3 Закону про ПВК/ФТ одним з основних принципів запобігання та протидії є, зокрема, надання пріоритету заходам із запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення над заходами з протидії їм та застосування ризик-орієнтованого підходу під час проведення фінансового моніторингу.

Національний банк здійснює з урахуванням ризик-орієнтованого підходу регулювання та нагляд у сфері ПВК/ФТ¹ з метою визначення відповідності заходів, що здійснюються банками для мінімізації ризиків під час їх діяльності. Водночас під час здійснення такого нагляду Національний банк виявляє численні випадки неналежного вжиття банками заходів з первинного фінансового моніторингу.

¹ ПВК/ФТ – запобігання та протидія легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович
Сертифікат 3E0E4EA9F723F863040000008B1B0000E6BB0000
Дійсний до: 16.10.2026 17:42:53

Національний банк України

25-0010/74048
від 07.08.2026 11:27

За результатами здійснених Національним банком наглядових дій в частині проведення банками торгівлі іноземною валютою в готівковій формі (далі – валютно-обмінні операції) з клієнтами – фізичними особами в касах відділень банків **виявлено такі негативні факти:**

1. Структурування операцій клієнтів – фізичних осіб шляхом проведення валютно-обмінних операцій протягом незначного проміжку часу в один день на суми до 400 000 грн (еквівалент в іноземній валюті) з метою уникнення певних порогових значень і вимог, визначених законодавством з питань ПВК/ФТ, зокрема уникнення здійснення заходів з НПК².

2. Наявність таких випадків:

1) валютно-обмінні операції здійснюються одними і тими самими фізичними особами в один день з ознаками структурування під час проведення валютно-обмінних операцій до 400 000 грн (еквівалент в іноземній валюті) водночас як загальна сума проведених операцій зазначеними фізичними особами перевищує 400 000 грн (еквівалент в іноземній валюті). До того ж вбачається пов'язаність таких осіб між собою та з працівниками банку (наприклад, особи групуються біля кас банків, спілкуються між собою, передають один одному гроші, телефони та сумки / пакети з готівкою, які використовуються під час здійснення вищезазначених валютно-обмінних операцій);

2) під час проведення такими фізичними особами валютно-обмінних операцій наявне маскування зовнішності, зокрема такі особи здійснюють заміну елементів одягу / зовнішнього вигляду (вдягають головні убори, верхній одяг та сонячні окуляри), що вказує на усвідомлені дії, спрямовані на штучне маскування зовнішності з метою уникнення візуального контролю та розпізнавання обличчя;

3) часове структурування – розподіл ідентичних валютно-обмінних операцій на кілька днів з метою уникнення заходів НПК, зокрема процедур ідентифікації та верифікації;

4) до проведення структурованих валютно-обмінних операцій залучаються треті особи, зокрема й неповнолітні. У квитанціях про здійснення валютно-обмінних операцій банки зазначають завідомо неправдиву інформацію про вік клієнта (наприклад, пенсійний вік), що повністю суперечить фактичним даним, що зафіксовані на відео із відеокамер системи технологічного відеоконтролю банків під час проведення таких валютно-обмінних операцій в касах банків.

3. Наявність випадків проведення одними й тими самими клієнтами – фізичними особами взаємопов'язаних повторюваних валютно-обмінних операцій в один і той самий день протягом короткого проміжку часу шляхом почергового передавання один одному готівкових коштів поблизу кас відділень банків, що не має економічного змісту та не відповідає звичайній практиці здійснення валютно-обмінних операцій фізичними особами.

² НПК – належна перевірка клієнта.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 3E0E4EA9F723F863040000008B1B0000E6BB0000

Дійсний до: 16.10.2026 17:42:53

Національний банк України

25-0010/74048

від 07.08.2026 11:27

4. Виявлення випадків щодо залучення працівників банків до проведення валютно-обмінних операцій на користь іншої сторони, особа якої не розкрита банку.

5. Наявність випадків оформлення валютно-обмінних операцій за відсутності клієнтів біля кас банків, що встановлюється під час перегляду даних відеоархівів із системи технологічного відеоконтролю банків.

6. Наявність випадків зазначення банками в квитанціях про здійснення валютно-обмінних операцій різних прізвищ, імен та по батькові клієнтів, хоча на відео із відеокамер системи технологічного відеоконтролю банків було зафіксовано проведення таких операцій одними і тими самими клієнтами – фізичними особами, які здійснювали декілька валютно-обмінних операцій в касі банку впродовж одного дня.

7. Наявність випадків, коли на відео із відеокамер системи технологічного відеоконтролю банків зафіксовано, що клієнти заходять до банку без ручної поклажі (сумок, пакетів тощо) та йдуть до частини приміщення відділення банку, яка не охоплюється відеокамерами систем технологічного відеоконтролю, розміщених, зокрема біля кас банку, а згодом вони підходять до каси банку вже з пакунками, наповненими готівкою. Після завершення обслуговування ці клієнти знову повертаються до неконтрольованої відеокамерами системи технологічного відеоконтролю частини приміщення банку та виходять із банку без жодних речей чи засобів, які можуть використовуватися для перенесення готівки.

Також звертаємо увагу, що окремі банки на запити Національного банку не надають або надають не в повному обсязі (лише окремі фрагменти) даних із системи технологічного відеоконтролю робочих місць касирів та зон клієнтів біля робочих місць касирів, розміщених у відділеннях банків, за визначений у цих запитах період, що є порушенням вимог пункту 15 частини другої статті 8 Закону про ПВК/ФТ та пункту 79 розділу IV Положення про порядок організації та здійснення нагляду у сфері фінансового моніторингу, валютного нагляду, нагляду у сфері реалізації спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій), затвердженого постановою Правління Національного банку України від 30.06.2020 № 90 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 04.04.2024 № 37) (зі змінами).

Зважаючи на наведене, Національний банк висловлює занепокоєння стосовно виявлених вищезазначених фактів під час здійснення валютно-обмінних операцій клієнтами – фізичними особами у відділеннях банків, у тому числі із залученням працівників відділень банків.

Щодо всіх встановлених під час нагляду випадків Національним банком буде надано належну правову оцінку.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 3E0E4EA9F723F863040000008B1B0000E6BB0000

Дійсний до: 16.10.2026 17:42:53

Національний банк України

25-0010/74048

від 07.08.2026 11:27

З огляду на вищевикладене, рекомендуємо банкам розглянути можливість впровадження додаткових заходів контролю під час проведення валютно-обмінних операцій клієнтами – фізичними особами, а саме:

1. Розробити та впровадити ефективну систему внутрішнього контролю за здійсненням валютно-обмінних операцій клієнтів – фізичних осіб з метою недопущення:

- структурування та проведення декількома пов'язаними клієнтами валютно-обмінних операцій в касах відділень банків таким чином, щоб уникнути порогових значень суми, визначеної частиною першою статті 20 Закону про ПВК/ФТ;

- проведення валютно-обмінних операцій у спосіб, що дають можливість їх проведення на користь іншої сторони, особа якої не розкрита банку та/або на користь третіх осіб, зокрема із залученням працівників банку;

- оформлення валютно-обмінних операцій за відсутності в цей час клієнтів біля кас відділень банків.

2. Удосконалити порядок / процес здійснення контролю за виконанням працівниками банку вимог у сфері ПВК/ФТ у частині своєчасного виявлення критеріїв ризику ВК/ФТ³, індикаторів підозрілості фінансових операцій, притаманних діловим відносинам з клієнтами – фізичними особами (фінансовій операції без встановлення ділових відносин), що здійснюють валютно-обмінні операції в касах відділень банків, з метою належного управління ризиками ВК/ФТ та їх зниження (мінімізації).

3. Встановити детальний та максимально зрозумілий працівникам банку порядок дій під час здійснення ними процедур ПВК/ФТ під час проведення валютно-обмінних операцій в касах відділень банків.

4. Запровадити систему проведення періодичних внутрішніх перевірок діяльності кас відділень банків, зокрема шляхом перегляду відео з відеокамер системи технологічного відеоконтролю, в частині дотримання касирами вимог законодавства з питань ПВК/ФТ під час здійснення клієнтами – фізичними особами валютно-обмінних операцій в касах відділень банків.

Наголошуємо на тому, що заходи банку не мають бути формальними, а мають бути дієвими та спрямованими на запобігання використанню послуг банку з метою ВК/ФТ та іншою протиправною метою.

Також рекомендуємо провести додаткові навчальні заходи для працівників банків, відповідальних за здійснення валютно-обмінних операцій, з урахуванням зазначеної у цьому листі інформації.

Звертаємо увагу, що заходи з управління ризиками ВК/ФТ, зокрема, мають включати забезпечення глибокого розуміння працівниками банку своїх

³ ВК/ФТ – легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 3E0E4EA9F723F863040000008B1B0000E6BB0000

Дійсний до: 16.10.2026 17:42:53

Національний банк України

25-0010/74048

від 07.08.2026 11:27

обов'язків у сфері ПВК/ФТ, у тому числі шляхом проведення навчальних заходів. Для виявлення підозрілих фінансових операцій (діяльності) банк залучає необхідних працівників банку до здійснення аналізу фінансових операцій (у тому числі тих, що були виявлені за допомогою автоматизованих модулів) із делегуванням їм відповідних функціональних обов'язків та прав, проведення для них навчальних заходів таким чином, щоб такі працівники були здатні виявляти незвичну та підозрілу діяльність клієнтів.

Наголошуємо, що відповідно до частини другої статті 7 Закону про ПВК/ФТ застосування ризик-орієнтованого підходу здійснюється в порядку, визначеному внутрішніми документами з питань ПВК/ФТ суб'єкта первинного фінансового моніторингу з урахуванням рекомендацій відповідних суб'єктів державного фінансового моніторингу, які згідно із Законом про ПВК/ФТ виконують функції державного регулювання і нагляду за такими суб'єктами первинного фінансового моніторингу.

Отже, рекомендації, надані Національним банком, є обов'язковими для врахування банками під час виконання функцій суб'єкта первинного фінансового моніторингу.

Зазначаємо, що відповідно до частини другої статті 8 Закону про ПВК/ФТ до обов'язків банку як суб'єкта первинного фінансового моніторингу належить забезпечення належної організації та проведення первинного фінансового моніторингу, що належним чином надасть можливість виявляти порогові та підозрілі фінансові операції (діяльність) незалежно від рівня ризику ділових відносин з клієнтом (проведення фінансових операцій без установлення ділових відносин) та повідомляти про них спеціально уповноважений орган, а також запобігати використанню послуг та продуктів банку для проведення клієнтами фінансових операцій з протиправною метою.

Питання належної організації внутрішньої системи ПВК/ФТ банку та здійснення первинного фінансового моніторингу, належної системи управління ризиками ВК/ФТ оцінюється Національним банком під час здійснення нагляду.

Додатково наголошуємо, що Національним банком постановою Правління Національного банку України від 28.05.2026 № 58 "Про затвердження Змін до Правил з організації захисту приміщень банків в Україні" внесено зміни до Правил з організації захисту приміщень банків в Україні, затверджених постановою Правління Національного банку України від 10.02.2016 № 63 (зі змінами), зокрема в частині технічних вимог щодо розміщення відеокамер системи технологічного відеоконтролю в зоні клієнтів біля робочого місця касира в приміщеннях банків.

Заступник Голови

Дмитро ОЛІЙНИК

Гаряча лінія
0 800 505 240

ДОКУМЕНТ СЕД НБУ АСКОД

Підписувач Олійник Дмитро Ігорович

Сертифікат 3E0E4EA9F723F863040000008B1B0000E6BB0000

Дійсний до: 16.10.2026 17:42:53

Національний банк України

25-0010/74048

від 07.08.2026 11:27